

ДЕМОКРАТИЧНИТЕ ЗАЛОЗИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЕВРОПЕИСТИКА

(Рецензия на книга „Европеистика и европейски ценностни нагласи“ – съст. Владимир Атанасов, авт. Владимир Атанасов, Виктория Георгиева, Ингрид Шикова, Гергана Манева, Яни Милчаков, изд. Дамян Яков, София, 2013.)

Наталия Христова – Пеева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Европа, за която бих се борил, би била едно място на критическа инвенция по отношение на демокрацията, ни казва Жак Дерида. Европейският съюз не би следвало да бъде мислен единствено като протекционистко икономическо обединение, защото стара Европа притежава едно наследство, което може да се превърне в ресурс на бъдещето ѝ – демокрацията. Затова би трябвало да умножаваме мисленето за/на Европа, да умножаваме дискурсите, рефлексирани върху нейното (ре)конструиране и в този процес съществената роля би следвало да играят интелектуалците, подчертава Дерида.

В публичното пространство у нас подобно мислене и говорене по-скоро липсва. Нагласите, които демонстрираме по отношение на стара Европа, са тези на адаптабилността и мимикрията. Критическата рефлексия и осмислянето на демократичните залози на европейското (ре)конструиране остават най-често нерелевантни по отношение на нашето настояще и бъдеще.

Като стъпка към промяна на това състояние можем да прочетем публикуваната наскоро книга „Европеистика и европейски ценностни нагласи“ (съст. Владимир Атанасов, изд. Дамян Яков, София, 2013). Изследването е резултат от проучванията, осъществени през първия етап на тригодишен

проект, финансиран от Фонд „Научни изследвания“, МОН – „Програмите по Европеистика в държавите членки на ЕС и страните от Западните Балкани – развитие на европолитически и еврокултурни нагласи“. Авторите – Владимир Атанасов, Виктория Георгиева, Ингрид Шикова, Гергана Манева, Яни Милчаков, предприемат изключително мащабно проучване на политическите и културните нагласи на около 1200 студенти от 9 европейски държави, като са обхванати 17 университета и академични структури. Изследването се съсредоточава върху два основни региона – държави членки на ЕС, като Белгия, Холандия, Франция, Словения, България, и страни от Западните Балкани, като Сърбия, Хърватия, Босна и Херцеговина, Косово, и две проблемни зони – специфика на учебните програми по Европеистика, от една страна, и отношението между програмите и развитието на ценностни нагласи в резултат на обучението, от друга. В книгата е проследена историята на Европеистиката, динамиките в нейното развитие, концептуалните въпроси на дефинирането на нейния мащаб и обхват, добрите практики на преподаване и учене.

Изключително ценно според нас е настояването на изследването на програмите по Европеистика да бъдат мислени като явление на културата, като притежаващи потенциала да формират определени нагласи, да променят мисловни модели, отношения и социални поведения. Авторите споделят разбирането за образованието като материален и символен обмен, който не се полага единствено в пространствени, физически и икономически параметри. Обучението по Европеистика, като културен и социален капитал, е ресурс за формиране на „политическата компетентност“, мислена като начин идеите да се превръщат в действия: „Обучението по европеистика е начин идеите чрез своята артикулация да се превръщат в действие, оказвайки символен натиск например върху управлението на университетите, върху оформянето на система от политически възгледи, както и върху способностите за убеждаване и диалог на конкретен политически терен“. Изследването установява позитивна промяна на нагласите на студентите и вижда университетската европеистика като формираща и утвърждаваща „общоевропейски ценности“, сред които нагласи за постигане на социално ефективен компромис, креативно отношение към предизвикателствата, способност за вземане на решения и критическо мислене. Гарант за реализиране и удържане на тези и демократични залози, струва ни се, е нейният интердисциплинарен характер, отреждането на същественото място в програмите по Европеистика на хуманитарните науки. Тъй като, ако първоначално Европеистиката е по-скоро част от обучението по политически науки, икономика, право, то необходимостта от даване на комплексни отговори на европейските проблеми и предизвикателства изисква нови методи и изучаването на редица дисциплини, които излизат от

рамките на отделните програми по право, икономика, политически науки и др. Именно хуманитарните науки са тези, които, както ни казва Дерида, споделят с литературата, конститутивното право да се каже всичко, да се задават въпроси, да се пита за истината и като такива са неразривно свързани с демокрацията и с бъдещето на демокрацията.

EUROPEAN STUDIES AND ITS DEMOGRAPHIC STAKES

Assist. Prof. Natalia Hristova – Peeva, PhD
Faculty of Slavic Studies, Sofia University „St.Kliment Ohridski“
02 9308 251
e-mail natalija@abv.bg